

עזה מבפנים

46 אחוזי אבטלה בתחילת 2020, עוד טרם החרפת הגבלות התנועה בכסות המאבק בנגיף הקורונה ועצירת התיאום האזרחי מצד הרשות הפלסטינית; הפסקות חשמל ממושכות; מחסור חמור במים נקיים, כמו גם בכיתות לימוד ובהזדמנויות כלכליות. אוכלוסייה צעירה מאוד, משכילה ובעלת פוטנציאל. והסגר, שמערער את סיכוייהם להצליח. כך נראים היום החיים ברצועת עזה

ספטמבר 2020

הקדמה

מאז בוצעה תוכנית ההתנתקות, בשלהי קיץ 2005, ישראלים רבים מניחים שבכך ניקתה ישראל את ידיה מרצועת עזה ואין לה עוד אחריות לנעשה שם. אלא שישאל מוספה למנוע יציאה וכניסה לעזה מהים ומהאוויר ושולטת על כל המעברים הקרקעיים לרצועה, פרט לאחד, מעבר רפיח. ישראל לוקחת על עצמה לסרוק ולמייץ את כל הסחורה שמבקשים להכניס לעזה, ודורשת לדעת לאיזו מטרה נועדה, מי הנמענים ומי המממנים. ישראל מחליטה מה מתוצרת עזה יימכר, כמה, היכן ומתי. ישראל גם מחליטה כמה חשמל יימכר לרצועה, ומקצצת באספקתו כרצונה. זאת לא התנתקות; [זאת שליטה, מרחוק, יחסית.](#)

תקציר הפרקים הקודמים

ב-11 בספטמבר 2005 הסיגה ישראל את אחרון חייליה מרצועת עזה. ב-2007, לאחר שחמאס השתלט בכוח על הרצועה, הכריז הקבינט המדיני-ביטחוני על עזה כעל "שטח עוין" והחמיר דרמטית את המגבלות על תושביה: כניסת הסחורות צומצמה למינימום, שנועד רק למנוע משבר הומניטרי; הוצאת סחורה לצרכי שיווק נאסרה כליל; הוגבלה כניסת דלקים והוגבלה מאוד תנועת אנשים בין עזה לגדה המערבית ולישראל, תנועה שכבר שנים היתה מצומצמת ממילא.

ברבות השנים התפתחה דוקטרינה, שגורמים בצבא כינו "[מדיניות הבידול](#)" ומהותה מאמץ לנתק את עזה מהגדה המערבית: להכביד על הקשרים בין שני חלקי הטריטוריה הפלסטינית, שלא רק שהיו אמורים להרכיב את המדינה הפלסטינית לפי החלטות בינלאומיות והסכמים, אלא גם חולקים ביניהם שפה, תרבות, [כלכלה](#) וקשרי משפחה. גורמי ביטחון הסבירו בעבר שמדיניות הבידול נועדה ללחוץ על שלטון החמאס ולסייע לרשות הפלסטינית, אך בפועל מדיניות הבידול משרתת יעדים שאינם בהכרח ביטחוניים, אלא דמוגרפיים-פוליטיים: הקטנת מספר הפלסטינים המתגוררים בגדה, החלשת המוסדות הפלסטיניים שאמורים להיות מסד לקראת מדינה, וקידום סיפוח על חשבון זכויות אדם. בשל המדיניות, סטודנטים מעזה אינם יכולים ללמוד באוניברסיטאות הגדה המערבית; נמנע מעבר של צוותים רפואיים, של [עובדי ארגוני חברה אזרחית](#), אקדמאים ומומחים טכניים, גם לא לצורך השתלמויות והכשרות. משפחות שמפוצלות בין עזה לגדה לא יכולות להיפגש, אלא בנסיבות קיצוניות – חתונה, מוות או מחלה סופנית – ומי שרשאים לבקש היתר לנוע בנסיבות אלה, הם רק בני משפחה מדרגה ראשונה.

[כמה מגבלות הוסרו או השתנו עם השנים](#), מיד נפרט, אבל העיקרון נותר על כנו, למרות שבעליל המגבלות לא השיגו את מטרתן המקורית, "[הפלת החמאס](#)", וגם לא מנעו ירי רקטות לעבר ריכוזי אוכלוסייה בישראל. למרות שלא פעם מוצגות המגבלות כתשובה לצורך ביטחוני, המידע שמופיע כאן מראה כי המגבלות ואופן יישומן לא בהכרח נועדו לענות על אתגרי ביטחון. הן כן דרדרו את המצב ברצועה עד שמומחי האו"ם חזו [שעד שנת 2020](#) [עזה לא תהיה עוד ראויה למגורים](#). המצב, החמור ממילא, [הוחרף](#) עוד יותר מאז חודש מרץ 2020 ועם פרוץ

המגיפה העולמית, בשל הידוק נוסף של הגבלות התנועה שמשתיה ישראל במעבר ארוז, צעד שהוצג כפעולת מנע מפני התפרצות מגפת קורונה. במאי 2020, בתגובה להצהרות על כוונת ישראל לספח שטחים בגדה המערבית, הודיעה הרשות הפלסטינית על הפסקת התיאום עמה, מה שהביא לפגיעה נוספת בכלכלת הרצועה, במיוחד על רקע המשבר הכלכלי העולמי.

מעבר אנשים

קודם כל בני אדם

כיום, רק שני מעברים משמשים לתנועת אנשים מעזה ואליה: רפיח למצרים וארוז לישראל. כאשר מעבר רפיח סגור – מעבר ארוז, שבשליטת ישראל, הוא השער הבלעדי שדרכו ניתן לצאת מעזה או להיכנס אליה. הוא גם הדרך היחידה אל שטחי ישראל והגדה המערבית, שגם במעברים אליה ישראל שולטת.

מעבר דרך ארוז כפוף לאישור ישראלי, המפרש בצמצום [רשימת קריטריונים צרה](#) ומשתנה שעליה מחליטה ישראל. קורה שגם תושבים שמחזיקים בהיתרים, נדחים בהגיעם אל ארוז. סוחרים מקבלים הודעה שהיתר המעבר שלהם נשלל בשל "[מניעה ביטחונית](#)", ללא נימוקים נוספים, גם כשמדובר באנשי עסקים ותיקים ומוכרים, שיצאו ונכנסו במשך שנים וסחרו (בעיקר רכשו) בישראל.

בנוסף להגבלות הגורפות על תנועת פלסטינים שנאכפות בשגרה, לא פעם ישראל נוקטת גם בסגירת המעבר לתנועת פלסטינים כצעד ענישתי, במטרה ללחוץ על האוכלוסייה האזרחית. ההחלטה ממוסגרת לרוב כתגובה לאירועים ביטחוניים, גם כשאלה לא מתרחשים באזור המעבר. כך, למשל, בהחלטותיה לסגור את ארוז בתגובה [להפגנות](#) השבועיות, שנערכו בסמוך לגדר בעזה מאז 30 במרץ 2018 ולאורך 2019; בתגובה [לירי רקטות](#) לשטח ישראל או בזמן [התקפה](#) ישראלית בשטח הרצועה.

כשהוא פתוח לתנועה, מעבר דרך ארוז מתאפשר בעיקר לעונים על שלוש קטגוריות: מי שמחזיקים באישור סוחר, חולים ומלוויהם, ומקרים המוגדרים על ידי ישראל "הומניטריים חריגים" – חתונה או לוויה של בן משפחה מדרגה ראשונה, וביקור קרוב משפחה חולה אנושות. [זמני הטיפול בבקשות](#), גם של מי שעומדים בקריטריונים הצרים, [ארוכים ובלתי סבירים](#); על פי הנהל הרשמי של ישראל, טיפול בבקשת יציאה לצורך ביקור הורה או ילד חולה יכול להתמשך גם עד 50 ימי עבודה; בקשה של חולה לצאת מהרצועה לצורך טיפול רפואי יכולה להיות מוכרעת רק כעבור 23 ימי עבודה, זאת בלי קשר לתור שקבע המוסד הרפואי. במקרים רבים, הרשויות בישראל אינן עונות לבקשות בזמן, או שאינן עונות להן כלל.

ממוצע היציאות החודשי של פלסטינים דרך מעבר ארוז במהלך 2019 עמד על 14,960 יציאות, עליה של 43% יחסית לממוצע החודשי ב-2018 (שעמד על 8,607 יציאות). למרות הגידול במספרים, מדובר בשבריר מכחצי מיליון יציאות הפועלים שנרשמו דרך ארוז בכל חודש בשנת 2000, קודם לפרוץ האינתיפאדה השנייה.

הגבלות תנועה נוספות שנכפו בארוז [כבר](#) ב-8 במרץ, 2020, לרגל חופשת פורים, נמשכות מאז בכסות התפרצות מגיפת הקורונה. הכניסה לעזה מוגבלת בעיקר לחזרה מבוקרת של תושבים. יציאת תושבים מוגבלת בעיקר לחולים הזקוקים לטיפולים קריטיים, שאין ברצועה. בפברואר, החודש המלא האחרון ב-2020 לפני הידוק ההגבלות, נרשמו 21,032 יציאות בסך הכול. באפריל ובמאי 2020, מספר היציאות צנח ל-222, אחוז בודד מבשגרה.

[במאי 2020](#), הרשות הפלסטינית החליטה [להפסיק את התיאום](#) עם ישראל, בין היתר את התיאום האזרחי בין נציגיה ברצועה לבין רשויות ישראליות. [בניגוד לחובתה](#) לעשות זאת, ישראל לא הגדירה מנגנון חלופי דרכו יוכלו תושבי הרצועה להגיש בקשות להיתרי תנועה מעזה ואליה, פרט למקרים "[רפואיים דחופים](#)".

למה לא דרך מצרים?

נקודת הגבול בין רצועת עזה למצרים היא מעבר רפיח. מהמחצית השנייה של שנת 2012 עד לאמצע שנת 2013, המעבר פעל באופן סדיר ומדי חודש נרשמו בו כ-40 אלף כניסות ויציאות. מיולי 2013, היה המעבר סגור רוב הזמן

עד שנפתח באופן סדיר יותר [במאי 2018](#) עם תחילת אירועי תהלוכות השיבה והחרפת המצב ההומניטרי ברצועה. לנוכח המצב הכלכלי הקשה, [צעירים רבים](#) ניצלו את הפתיחה הרצופה של המעבר כדי לחפש עתיד מחוץ לעזה.

במרץ 2020 מצרים סגרה את המעבר על רקע סכנת התפשטות הקורונה, ומדי פעם מתאפשרת דרכו חזרה מבוקרת של תושבים מצרים לעזה. בחודשים אפריל ומאי 2020, בהם נותר המעבר סגור ליציאת תושבים, מספר היציאות למצרים ירד לאפס, ונרשמו בו 2,804 כניסות בסך הכול.

גם כשמעבר רפיח נפתח באופן סדיר יותר, רשאים לצאת דרכו, בכפוף לרישום, רק מי שעומדים בקריטריונים שקובעת מצרים: תושבי עזה בעלי דרכונים מצרים או זרים, חולים עם הפניות לטיפול רפואי, סטודנטים או תושבים שמחזיקים באשרת כניסה למדינה שלישית, מתוקף עבודתם או שמשפחתם מתגוררת בה. רבים מהמבקשים לנוע לא עומדים בקריטריונים האלה. זמן ההמתנה לקבלת אישור למעבר ברפיח ממושך, והנסיעה דרך סיני קשה ולא פעם מסוכנת. ישראל אוסרת על היוצאים ממעבר רפיח לשוב לרצועה דרך מעבר ארו. גם כשהוא פתוח, מעבר דרך רפיח איננו מהווה פתרון עבור אנשים המבקשים להגיע מעזה לישראל או לגדה המערבית. הכניסה לגדה המערבית, גם דרך ירדן, מותנית גם היא בקבלת היתר ישראלי.

ממאי 2018 ועד סוף פברואר 2020, נרשמו ברפיח ממוצעים חודשיים של 5,231 כניסות לעזה ו-6,610 יציאות ממנה.

תנועת סחורות

הגורם הקריטי לפיתוח כלכלי

מאז הטלת הסגר, ב-2007, ועד 2010, אירוע משט המאווי מרמרה, אסרה ישראל על כניסת [רשימה ארוכה של סחורות](#) אזרחיות לרצועה, בהן כוסברה, נייר טואלט, צעצועים ושוקולד. למעשה, הרשימה, שמעולם לא פורסמה רשמית, מנתה רק פריטים המותרים בכניסה לרצועה – השאר היו אסורים. כיום מתירה ישראל לרוב הסחורות להיכנס, אך מגבילה מאוד, עד אוסרת, כניסת פריטים שהיא מגדירה "[דו-שימושיים](#)", כלומר, שיכולים, לשיטתה, לשמש גם למטרות צבאיות.

הרשימה הזאת ארוכה ועמומה, כוללת פריטים כמו ציוד רפואי, ציוד תקשורת וחומרים שנחוצים לענפי החקלאות והדיג, וקיומה מגביל קשות את הסיכוי לפיתוח כלכלי של הרצועה. בניגוד ל**דיווחים**, שפורסמו בקיץ 2019 על "הקלות" בסגר כחלק ממאמצי הסדרה מתמשכים בין ישראל לחמאס, לפיהם ישראל תסיר פריטים מסוימים מהרשימה, אף פריט לא הוסר בפועל. ישראל [ממשיכה](#) להגביל מאוד כניסה של חומרים חיוניים לרצועה.

חומרי בניין בסיסיים, כמו מלט וברזל, המיועדים לפרויקטים במימון בינלאומי, כמו גם לפרויקטים פרטיים רבים, נכנסים לעזה כמעט בלעדית במסגרת מנגנון תיאום כניסת חומרי בניין לשיקום הרצועה וסחורות, שהוקם על פי דרישת ישראל, מול הרשות הפלסטינית ובפיקוח האו"ם, בעקבות מבצע "צוק איתן" (מנגנון ה-GRM). ברשימת הפריטים ה"דו-שימושיים" המנוהלת על-ידי [מנגנון זה](#), אלפי פריטים. בתחילת 2020 אפשרה ישראל [הכנסת מלט](#), שאינו משמש להכנת בטון, לסקטור הפרטי, מחוץ למנגנון ה-GRM.

הוצאת סחורות לשיווק מחוץ לרצועה היא צורך חיוני של כלכלת הרצועה. לקראת סוף 2014 ישראל הודיעה שהיא מסירה את אחת המגבלות הכלכליות המכבידות שהוטלו על עזה מאז קיץ 2007: האיסור על שיווק סחורה מעזה בגדה המערבית. בנובמבר 2014 יצאה, לראשונה אחרי שבע שנים, משאית נושאת סחורה מעזה לעבר שוקי חברון. אחריה שווקו בגדה גם ריהוט, מוצרי טקסטיל ותוצרת חקלאית מעזה. זוהי הסחורה החקלאית המותרת כרגע לשיווק בגדה, על פי רשימת מתאם פעולות הממשלה בשטחים: עגבניות, מלפפונים, פלפלים, חצילים, קישואים, בטטות, כרובים, כרוביות, תותי שדה ותמרים. גם בצלים ברשימה, אך שיווקם לגדה לא מתאפשר, ולא ברור [מדוע](#) רק סוגים אלה ברשימה. במרץ 2015 התירה ישראל מכירת עגבניות וחצילים מהרצועה בשווקים מצומצמים בתחומה שלה. ניתן לשווק בישראל שני סוגי ירקות אלה, בלבד, במכסה שלא עולה על 400 טון בחודש. סחורות נוספות שמותרות לשיווק בישראל מוגבלות בעיקר לריהוט, טקסטיל וגרוטאות מתכת.

השיווק הנוכחי מעזה לגדה המערבית ולישראל [רחוק מלספק](#). מאז הטלת הסגר, ביוני 2007, ועד סוף 2014, יצאו רק 14.7 משאיות במוצע בחודש מהרצועה. ב-2019 יצאו במוצע מדי חודש 262 משאיות סחורה מעזה. במחצית הראשונה של 2020 יצאו מעזה במוצע חודשי 316 משאיות, כ-30 אחוז מהכמות שיצאה מהרצועה לפני הטלת הסגר, אז יצאו מעזה מדי חודש 1,064 משאיות. סוגים רבים של תוצרת עדיין אסורים לשיווק בגדה ובישראל, למשל [מזון מעובד](#).

ב-2019 ישראל סגרה, או הגבילה, את פעילות [מעבר כרם שלום](#), מעבר הסחורות העיקרי בין ישראל לעזה הנמצא בדרום הרצועה, למשך 10 ימים [כצעד ענישתי](#) (בנוסף לסגירת המעבר בחגי ישראל). לעתים כתגובה על ירי חסר אבחנה מעזה אל עבר ריכוזי אוכלוסייה בישראל; [הסגירה למשך תקופות ארוכות מנעה כניסה של אספקה הומניטרית הכרחית ודלקים לרצועה](#). כל סגירה של מעבר כרם שלום מביאה [לנזקים כלכליים](#) כבדים לתעשיות, לבעלי עסקים ולמפעלים בעזה, שממילא נאנקים תחת מגבלות הסגר שמטילה ישראל על הרצועה. במחצית הראשונה של 2020, הפעילות במעבר הוגבלה למשך [שלושה ימים](#) בצעד ענישתי. באוגוסט 2020 ישראל שוב חסמה כניסה של דלקים וחומרים חיוניים לבניין ותעשייה, בצעד של ענישה קולקטיבית. בעקבות המחסור בדלקים שנגרם כתוצאה מכך, הושבתה תחנת הכוח ברצועה.

בנוסף למגבלות על תנועת סחורות, גם מגבלות התנועה המוטלות על אנשים פוגעות בפיתוח הכלכלי של רצועת עזה, גם משום שהן מגבילות [התפתחות של עסקים קטנים שזקוקים לאפשרות לשלוח סחורה בכמויות קטנות באמצעות דואר או כבודת יד, שני אמצעים שישראל אוסרת](#).

מעבר צר

בפברואר 2018, החלה כניסת סחורות ממצרים לרצועה דרך שער סלאח אל דין, הסמוך למעבר רפיח, ונמצא בשליטה אזרחית וביטחונית של רשויות חמאס ומצרים. תנועת הסחורות בשער זה, בייחוד של דלקים וחומרי בניה, הפכה משמעותית: ב-2019 נכנסו דרך סלאח אל דין 23 אחוז מהמלט שנמכר לרצועה, וכ-86 אחוז מגז הבישול. במחצית הראשונה של 2020 נכנסו דרכו 27 אחוז מהמלט שנמכר לרצועה וכ-77 אחוז מגז הבישול.

למרות מגמה של הרחבת מגוון הסחורות העוברות בסלאח אל דין, כמות הסחורות העוברת בו עדיין קטנה משמעותית בהשוואה לנפח העובר במעבר כרם שלום, וממילא הוא אינו יכול להוות תחליף למעבר זה, מה גם שבשלב זה התנועה בו חד-סטריית. המעבר לא פועל על פי נהלים סדורים ושקופים, ופעמים רבות נאסרת בו כניסה של פריטים שישראל אוסרת על כניסתם דרך כרם שלום.

אוויר, ים ויבשה

השליטה של ישראל ברצועה אינה עוצרת במעברי הגבול והסחורות. ישראל שולטת גם במרחב הימי והאווירי של הרצועה. ישראל אף אוכפת ["אזור חניץ"](#), שעליו הכריזה, בתוך שטח הרצועה. רוחב "אזור החניץ" 300 מטרים מהגבול, אך גורמים ישראלים רשמיים אומרים שחקלאים יכולים להגיע עד למרחק של כ-100 מטרים מהגבול, לאחר תיאום. "גישה" לא הצליח למצוא סימוכין לתיאום כזה. משיחות שקיימנו עם מי שחיים ומתפרנסים באזור עולה בבירור כי לתושבי הרצועה המבקשים לקיים שגרת חיים בו, עדיין חסרה הוודאות מתי הם עומדים בסכנה.

על פי נתוני ארגון אל-מיזאן בעזה, בין השנים 2010–2017, נרשמו ליד הגדר כ-1,300 תקריות ירי כלפי חקלאים, רועים, מלקטי פסולת מתכת ומפגינים, ירי שהביא למותם של לפחות 161 פלסטינים ולפציעתם של למעלה מ-3,000. לאלה יש להוסיף את [הירי החי של הצבא במפגינים](#) באירועי המחאה שהחלו ב-30 במרץ 2018 ליד הגדר בין ישראל לרצועה. לפי [נתונים שפרסם האו"ם](#) בחלוף שנתיים, בהפגנות נגבו חייהם של 214 פלסטינים, בהם 46 ילדים; למעלה מ-36,100 נפצעו, כמעט 8,800 מתוכם ילדים. 20 אחוז מכלל הפציעות נגרמו מירי חי.

השליטה הישראלית סמוך לגדר אינה מסתכמת בירי לעבר חקלאים ואזרחים השוהים בו. בשלהי 2015 [אישר](#) הצבא לראשונה מה שהיה ידוע לתושבים, שהוא מרסס את השטחים הקרובים לגדר בקוטלי עשבים מהאוויר, כדי להשאיר את האזור חשוף. בעקבות עבודה משפטית של גישה, יחד עם הארגונים עדאלה ואל-מיזאן, המדינה [הודתה](#) כי בין 2014 ל-2018 ביצעה כ-30 ריסוסים מן האוויר לאורך המכשול הביטחוני עם עזה, מעל

שטח ישראל. מהמעקב ומהתייעוד שעורכים ארגוני זכויות אדם, עולה כי [הריסוס](#) פוגע ביבולים רבים [במרחק גדול](#) [בהרבה](#) מ-300 מטר, וכך בפרנסת המגדלים, יתכן שגם בתושבים, ואין לדעת מהי פגיעתו לטווח ארוך.

ב-2019, השנה היחידה מאז 2014 שבה לא בוצעו ריסוסים, [ראו](#) החקלאים שעובדים ליד הגדר [שיפור](#) ביבול, אך בינואר 2020 [שב](#) מטוסים ישראליים לרסס חומרי הדברה לאורך הגדר עם הרצועה ולסכן שדות חקלאיים נרחבים בשטח הפלסטיני. הפרקטיקה ההרסנית [נמשכה](#) אף באפריל 2020, בצל משבר הקורונה, ובניגוד לחובת ישראל להגן על הביטחון התזונתי של תושבי הרצועה.

סגרו את הים

ישראל מגבילה את האזור המותר לדיג מחופי הרצועה, באופן שהפך אותו [למלאכה מסוכנת](#). ההגבלות נאכפות על ידי חיל הים הישראלי באמצעות ירי אזהרה או ירי חי לעבר כלי השיט ולעבר הדייגים, מה שגורם לנזקים כבדים לדייגים, לפציעות ונורא מכל, לא פעם גם ל**אבידות בנפש**. דייגים, שלטעם חיל הים הישראלי חורגים מהאזור המותר, נעצרים, [סירותיהם מוחרמות](#) ומוחזקות על ידי ישראל במשך חודשים, לפעמים גם שנים. איגוד הדיג בעזה דיווח על המשך מעצרי דייגים [גם בתוך המרחב המותר](#). על פי ארגון אל מיזאן, במחצית הראשונה של שנת 2020, נרשמו 171 מקרים של ירי מצד חיל הים לעבר סירות דיג מעזה. [במאי 2020](#) חלה [הסלמה נוספת](#) בתדירות מקרי האלימות והירי של הצבא הישראלי לעבר דייגים.

הסכמי אוסלו מ-1995 קבעו כי דייגי עזה יורשו להרחיק עד 20 מייל ימי מהחוף. ההחלטה מעולם לא יושמה. [לאורך השנים](#) כפתה ישראל הגבלות משתנות על מרחב הדיג, כאשר צמצום אזור הדיג משמש תדיר כאמצעי לענישה קולקטיבית. בתחילת 2019 הודיעה ישראל כי האזור המותר להפלגה [יורחב](#) עד 12 מייל ימי מול חופי דרום הרצועה וישיאר עד לשישה מייל ימי בצפון. במהלך שנה זו נוסף למרחב המותר שטח קטן, בו מותר לדייגים להרחיק [עד 15 מייל ימי](#) מהחוף. בקצוות, בדרום ובצפון, מוגדרת רצועה ברוחב מייל ימי אחד, שבה נאסר השיט כליל. ב-2019 ישראל צמצמה את שטח הדיג לפחות [תשע פעמים](#) כצעד של ענישה קולקטיבית, בארבע מהן הוטל [סגר ימי מלא](#). ישראל [המשיכה](#) כך גם במהלך [שנת 2020](#).

ישראל מגבילה ואף מונעת את כניסת [חומרים הנדרשים לשיקום](#) הסירות שנפגעו מהירי, או מתאונות בים, והדייגים נאלצים להשבית סירות שנפגעו. ההגבלות השונות פגעו קשות ברווחיות ובפעילות של הענף הוותיק. [מספר העובדים](#) בענף הדיג ירד מכ-10,000 בשנת 2000 לכ-3,600 בתחילת 2020.

ישראל אוסרת על בנייתו של נמל ימי שיאפשר תנועת סחורות ואנשים ואינה מאפשרת את שיקום שדה התעופה בעזה, שנחרב בהפצצה ישראלית ב-2001.

חשמל סטטי

הרבה לפני יישום תוכנית ההתנתקות, עזה סבלה מתשתיות רעועות שלא התפתחו באופן שיאפשר להן לספק את כמות החשמל שתושבי עזה זקוקים לה (הצורך הממשי נע בין 450-500 מגה וואט). ישראל, ככוח כובש, לא השקיעה בתשתיות מתאימות ואף מקשה מאוד על אחזקתן ושכלולן בעזרת משטר מחמיר של אישורים ואיסורים. סבבי הלחימה החוזרים, במיוחד זה הקטלני של 2014, גרמו להרס רב והסיגו עוד לאחור את [תשתיות](#) החשמל, הדלק והמים שמספקות בקושי, ולרוב אף בכלל לא, את צרכי האוכלוסיה ההולכת וגדלה ברצועה.

שנים רבות תושבי עזה חוו הפסקות חשמל ממושכות מדי יום. כמות החשמל שישראל ומצרים מכרו לרצועה ומה שתחנת הכוח הבודדת בעזה יכולה לייצר בעצמה, לא הספיקו למחצית מהצורך.

מצרים הפסיקה למכור לעזה חשמל בפברואר 2018. מאז סוף אוקטובר 2018, תחנת הכוח היחידה ברצועה חזרה לפעול באופן סדיר יותר ולהפיק יותר חשמל. הסולר שמפעיל את תחנת הכוח ממומן על ידי קטאר, ונרכש בישראל. שלוש הטורבינות שמופעלות בתחנה מפיקות כ-75 מגה וואט, בנוסף לחשמל שנרכש מישראל (120 מגה וואט) ומזרם דרך קווי אספקה ישירים. אספקת החשמל הכוללת מעמידה לרשות התושבים [עד 15 שעות חשמל ביממה](#).

אספקת החשמל משתנה בהתאם לתנאי מזג האוויר, שמשפיעים על צריכת החשמל: בשיאי החורף והקיץ, כאשר צריכת החשמל עולה, שעות החשמל המסופקות לתושבים פוחתות. מימון חיצוני, שמאפשר את פעולת תחנת הכוח, מחזיק תשתיות ציבוריות, בתי חולים, עסקים ובתים פרטיים במצב טוב מבעבר, אך פתרון בר קיימא לא נראה באופק.

בנוסף, **במספר מקרים**, שהאחרון ביניהם **באוגוסט 2020**, ישראל מנעה כניסה של דלקים המיועדים לתחנת הכוח דרך מעבר כרם שלום, **ובכך פגעה** במכוון באספקת החשמל לתושבים וכן בפינוי וטיהור שפכים, ובתפקוד של תשתיות חיוניות ומוסדות ציבוריים.

עמדת גישה

מתוקף שליטתה הניכרת בהיבטים כה רבים של החיים ברצועת עזה, המשפט הבינלאומי מטיל על ישראל חובה לפעול כדי לאפשר חיים תקינים לתושבי הרצועה, כולל הימנעות מהגבלות תנועה על האוכלוסייה האזרחית ועל סחורות שאינן צבאיות. לצד חובה זו, עומדת לישראל הסמכות להחליט היכן וכיצד יעברו הסחורות והאנשים, וגם לקבוע הסדרי ביטחון סבירים ומידתיים כדי למנוע העברת אמצעי לחימה ופעילות צבאית אחרת. לפיכך, עמדת גישה היא שעל ישראל לאפשר תנועה חופשית של אנשים וסחורות, כך שייטכנו ברצועת עזה שגשוג כלכלי, הזדמנויות לפיתוח אישי ולחיי משפחה תקינים – כל זאת בכפוף לבדיקות ביטחוניות פרטניות.

לישראל אחריות לאפשר תנועה סדירה של אנשים וסחורות בין עזה לגדה, שעדיין חולקות כלכלה אחת, מערכת חינוך אחת, מערכת בריאות אחת, ואינספור קשרים משפחתיים, תרבותיים, עסקיים וחברתיים.